Zorg dichtbij de mensen onmisbaar voor toekomstbestendige dementiezorg

Aanleiding

Alzheimer Nederland maakt zich zorgen over de toenemende druk op de ouderenzorg. Zonder maatregelen om de kwaliteit, beschikbaarheid en betaalbaarheid van de zorg te verbeteren, kan het zorgstelsel de vergrijzing en daarmee de toename van het aantal mensen met dementie niet goed aan. Met interesse hebben wij kennisgenomen van de discussienota 'Zorg voor de Toekomst'. Graag maken wij van de gelegenheid gebruik om hierop te reageren.

Urgentie

Eén op de vijf mensen krijgt dementie. Bij vrouwen is dat zelfs één op de drie. In Nederland zijn er momenteel 280.000 mensen met dementie. De verwachting is dat dit aantal in 2040 is verdubbeld tot meer dan een half miljoen mensen. De sociale en maatschappelijke gevolgen hiervan zijn groot. Zo stijgen de zorgkosten met deze verdubbeling mee, maar niet evenredig: van ruim € 6 miljard nu tot naar schatting ruim € 15½ miljard in 2040. Tegelijk rest de vraag wie er voor hen zal gaan zorgen, gezien de personeelstekorten in de zorg. Bovendien zijn er steeds minder mantelzorgers, terwijl juist zij intensief betrokken zijn bij de zorg voor mensen met dementie, en mantelzorg bij dementie geen gemakkelijke taak is. Dit vraagt nú om maatregelen om het zorgstelsel hierop in te richten, mantelzorgers beter te ondersteunen en thuis en verpleeghuis op de groeiende groep mensen met dementie aan te passen.

In het kader van de contourennota wijzen wij op de volgende punten:

- Toekomstbestendige mantelzorg
- Toekomstbestendig wonen
- Toekomstbestendig met preventie
- Toekomstbestendig blijven meedoen in de wijk

Toekomstbestendige mantelzorg

Mensen met dementie kunnen vaak niet zonder hun mantelzorger, een bekende die met liefde zorg draagt voor zijn naaste. Voor mantelzorgers van mensen met dementie is dit een fulltime baan: waar een gemiddelde mantelzorger 7,4 uur per week zorgt, is dit voor mantelzorgers van mensen met dementie gemiddeld 40 uur per week.[1] Bij een thuiswonende mantelzorger is dit zelfs 65 uur per week! Dit vraagt veel van hen: Vóór de coronacrisis bleek 52% van de mantelzorgers van mensen met dementie al overbelast. Bij ruim 60% is de belasting toegenomen door de coronacrisis. Alzheimer Nederland is daarom blij dat het ministerie het belang van de mantelzorger voor de zorg van de toekomst erkent en het faciliteren van mantelzorg één van de beleidsopties uit de nota is. Wij pleiten voor extra aandacht voor specifieke doelgroepen, zoals mantelzorgers van mensen met dementie.

- Alzheimer Nederland onderschrijft de genoemde beleidsopties voor betere mantelzorgondersteuning en benadrukt daarbij de rol van de **casemanager dementie**. De casemanager wordt door mantelzorgers op plek één gezet als het gaat om noodzakelijke ondersteuning[2].
- Daarnaast is **dagbesteding** essentieel, bijvoorbeeld in de vorm van ontmoetingscentra en passende activiteiten. Hier zijn niet alleen mensen met dementie bij gebaat, maar

[1] https://www.alzheimer-nederland.nl/dementiemonitor
[2] https://www.alzheimer-nederland.nl/dementiemonitor

Stationsplein 121
Postbus 2077
3800 CB Amersfoort

info@alzheimer-nederland.nl
033 - 303 25 02
twitter: @alzheimernl

NL25 RABO 0395 222419
NL13 INGB 0000 0025 02
KvK 41181369

evenzeer hun mantelzorgers die op deze plekken respijt en contact met lotgenoten vinden.

- Ook kunnen financiële constructies, zoals het verankeren van **mantelzorg in CAO's**, een positieve bijdrage leveren aan het welzijn en de volhoudtijd van de mantelzorger.

Toekomstbestendig wonen

We staan voor grote uitdagingen als het gaat om het huisvesten van onze ouderen. Alzheimer Nederland ondersteunt initiatieven om nieuwe woonvormen tussen thuis en verpleeghuis in te faciliteren. Een tussenwoonvorm dus. Waar mensen zonder verpleeghuisindicatie terecht kunnen. Het is bekend dat ouderen, waaronder mensen met dementie, het liefst zo lang mogelijk thuis blijven wonen – dichtbij hun sociale contacten en hun vertrouwde omgeving. De woning moet geschikt zijn voor afnemende mobiliteit. Tegelijkertijd hebben zij vaak een ondersteuningsbehoefte, bijvoorbeeld op het gebied van huishoudelijke hulp of verzorging. Dit maakt het nodig om in te zetten op creatieve woonzorgvormen die aansluiten bij de behoeften van mensen met dementie. Zo zijn een vertrouwde omgeving en de nabijheid van de mantelzorger in deze onmisbare factoren. Tot slot kan technologie een belangrijke rol spelen in ouderenwoningen van de toekomst. De ontwikkelingen op dit vlak gaan snel en eHealth en domotica kunnen ouderen de hulp bieden die zij nodig hebben om langer thuis te blijven wonen.

- Bouwen, bouwen, bouwen. Er zijn meer **tussenwoonvormen** nodig om de doorstroom op de woningmarkt te stimuleren en mensen geschikt, veilig en gelukkig thuis te laten wonen.
- Een belangrijke voorwaarde voor het slagen van wonen en zorg is om de zorg te ontschotten en **samenwerking tussen financiers te stimuleren**. Het voorstel om wonen en zorg te scheiden en de overgang tussen domeinen te vereenvoudigen sluit daar goed bij aan. Dit biedt de ruimte om creatieve en geschikte woningen aan te bieden.
- De **ontwikkeling van technologische innovaties dient samen met gebruikers te gebeuren** en goede implementatie moet worden gestimuleerd zodat mensen met dementie vaker techniek gebruiken in de thuissituatie.

Toekomstbestendig met preventie

Wij juichen de uitgebreide aandacht in de nota voor het thema preventie toe. Op dit vlak is grote gezondheidswinst te behalen en het ligt voor de hand om hierop in te zetten om de stijgende zorgvraag van de toekomst te helpen beperken. We missen in deze context specifiek aandacht voor hersengezondheid. Bij preventie en het bevorderen van een gezonde leefstijl denkt men snel aan het verkleinen op de kans op hart- en vaatziekten, terwijl dezelfde factoren ook van belang zijn bij hersengezondheid. Een goede hersengezondheid helpt op zijn beurt bij het verkleinen van het risico op dementie. Het blijkt dat door op risicofactoren zoals overmatig alcoholgebruik, roken, overgewicht en een gebrek aan beweging in te spelen, 40% van de gevallen van dementie uitgesteld of voorkomen kan worden.[3] Er is kortom nog een wereld te winnen op het gebied van (kennis over) hersengezondheid.

- Betrek de **hersengezondheid bij het thema preventie**, zodat ook hersengezondheid en daarmee de preventie van volksziekte nummer één de aandacht krijgt die zij verdient.

Toekomstbestendig blijven meedoen in de wijk

Maar liefst 70% van de mensen met dementie woont nog thuis. Met de juiste hulp en ondersteuning kunnen zij zelfstandig in hun vertrouwde omgeving blijven wonen. Maar dat vraagt om inzet. Alzheimer Nederland pleit voor betere samenwerking in de wijk. Samenwerking

[3] https://www.thelancet.com/article/S0140-6736(20)30367-6/fulltext

tussen gemeenten, zorgverzekeraars, aanbieders van zorg en welzijn. Al deze partijen zijn nodig om goede dementiezorg te leveren. Door innovatie van de eerstelijnsorganisatie rondom mensen met dementie kunnen we het aantal zorgarme jaren uitbreiden. Een knelpunt daarbij is de zogenaamde 'zorgval', waarbij thuiswonende ouderen meer moeten betalen voor minder zorg, zodra zij een Wlz-indicatie krijgen. Hieronder valt ook de ondersteuning door de vertrouwde casemanager dementie, die daardoor soms wegvalt. Het sociale aspect van de zorg mag niet uit het oog worden verloren. Dit sluit aan bij wat in de nota beschreven wordt als 'spil in de wijk'. Ook merken we dat de kosten en baten van investeringen in goede dementiezorg vaak niet bij dezelfde partij liggen. We moeten over de wetten heen werken om de ondersteuning thuis in te richten.

- Een **lokale, sociale aanpak** is bij uitstek de juiste benadering voor mensen met dementie. Zij hebben behoefte aan hulp die vertrouwd is en dichtbij de mensen staat. De casemanager dementie en ontmoetingscentra in de wijk vervullen een dergelijke rol. Zet in op (de bekendheid van) dit soort initiatieven.
- Maak meer Nederlanders bewust van de impact van dementie op de samenleving en train mensen bij het herkennen van mensen met dementie op straat, door middel van het programma **Samen dementievriendelijk**.